

Mától a hónap végéig

Műszaki könyvnapok

Immár 16. alkalommal rendezik meg az országos műszaki könyvnapokat az azzal a céllal, hogy a kiadványokkal és rendezvényekkel egyben tartásuk, sőt fokozzák a műszaki élet iránti érdeklődést. A szakműveket a népgazdasági tervvel összhangban készülnek, olvasásukkal számos friss hírt és információkat kapnak a műszakiak és a közgazdászok, ezáltal könnyebben lépést tarthatnak a gyors fejlődéssel.

Az idei 53 könyvújdonosság közül különösen érdekes Gerschik Gyula Anyagmozgató gépek című munkája, amely a Tankönyvkiadó gondozásában jelenik meg. Főként a gépészmérnök-hallgatók számára ad hasznos ismereteket. A Műszaki Könyvkiadó újdonosságai közül igen értékes az épületépítést célzó (amelyet Menyhárt József szerkesztett), valamint Sebestyén Gyula és Garay Lajos Vékonylemezek és szúndvics-panelek a könnyűszerkezetes építésben című könyve. A mű a kormányprogram kiemelt építési módnak azokat a területeit öleli föl, amelyekről önálló, részleteket is tartalmazó könyv még nem jelent meg. A Csanádi-Nagyvárad—Winkler szerzői harmas A magyar perüléstörténete című könyve — amely a második, bővített kiadás — a Tanácsköztársas-

ság pilótáiról és a második világháborúban harcoló szovjet repülőkről ad új adatokat, ismereteket. Az emlétkönyvön kívül számos könyv jelenik meg az építőiparról, a gépészetről, a híradástechnikáról, a fotózásról, a közlekedésről, a számítástechnikáról, az automatizálásról és a közgazdasági témákról.

Vácott, a híradástechnikai anyagok gyárában ma, pénteken nyitják meg az országos műszaki könyvnapok vidéki rendezvényeit. Ezzel egyidőben Szegeden is megkezdődnek az események. Vásárlással egybekötött kiállítást nyitnak a Volánnál, a DEFAG-nál, a konzervgyárban, a KSZV újszegedi kendergyárában, a textilművekben, a ruhagyárban, a kábelgyárban, a 624-es számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben és a szegedi kenderfonógyárban. Utóbbiban a szocialista brigádklubban beszélgetnek a műszaki könyvnapokról, s filmeket is vetítenek. A 100 éves a kenderfonógyár című filmet a Technika Házában is levetítik, ahol október 25-én nyílik kiállítás.

A könyvnapok sikere érdekében minden évben hatásos propagandamunkát végez a Szakszervezetek Csongszövetsége Tanácsa. A megyei eseményeket az SZMT központi könyvtára fogja össze.

Sz. J.

Magyar—szovjet tudományos tanácskozás

Napjainkban a magyar—szovjet tudományos, irodalmi és művészeti kapcsolatok jóval túlmutatnak egymás szemléleti értékeinek kölcsönös megismerésén. A kulturális élet mindhárom területén olyan együttműködés bontakozott ki, amely új színekkel gazdagítja kulturális életünket — hangsúlyozta **Köpeczi Béla** akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia főtárhelyettese csütörtökön a Szovjet Kulturcentrumban, ahol kétnapos magyar—szovjet tudományos tanácskozás kezdődött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére. A Kulturális Minisztérium, a Népművelési Intézet és a Szovjet Kulturcentrum által rendezett összefüggésben **Boros Sándor** kulturális miniszterhelyettes köszöntötte a résztvevőket.

Növényritkaságok

A Balatonvidék lelkes természetkutatói feltérképezték a növényritkaságok tenyészhelyeit. A Balatoni Intéző Bizottság környezetvédelmi szakbizottsága javasolta, hogy a ritka növények tenyészhelyének egy részét nyilvánítsák védett területtel.

Kisajátítások

Új jogszabály — kevesebb vita

Szeged állandóan terjeszkedik és elsősorban a köröskút és belőle. A tíz és öt emeletesek többnyire a régi pirosföldi házak helyén nőnek ki. A városfejlesztés megköveteli, hogy a régi épületek egy részét lebontassák. Ha Szeged térképe nézzük, akkor láthatjuk, az új városrészek övezetében veszik körül azt a magot, ami szintén változik. Felsőváros, Tarján, az Északi városrész és a majdan épülő Rókus egyszer — nem is soká — új összefüggő területet alkot. Nem tudom, hány régi, rozszant ház állt az újak helyén. Abból is lehet következtetni, hogy nagyon sok, mert a tanács évente tízmilliókat fizet a kisajátításokra.

Nincsenek áldozatok

Főlegesen lenne úgy fogalmazni, hogy a tanács áldoz ennyi meg ennyi pénzt — vagy az egykori tulajdonos áldozza fel a régi kenyelmét. Nincsenek áldozatok, az állam tisztességesen kártalanít és a tanácsok nagyobbrészt a régi épületek helyén tudnak új negyedeket kialakítani. Persze amíg egy tízemeletes kőr a földön nagyon sok víz lefolyik a Tiszán. A területelőkészítésnek, az új születésének egyik legfontosabb mozzanata a kisajátítás.

Az épülő városrészek általában évente 300—400 ingatlan falnak fel. Tarján eleje ritkán lakott volt. Ha szonlón kedvező volt a helyzet az Északi városrész elején, annál több házat kellett bontani Felsővárosban és nagyarányú szanalásokra ke-

rül majd sor Rókuson, amely

sűrűn lakott. A kisajátítás kulcskérdése a kártalanítás. A régi, rozszant ház tulajdonosát nyilván elsősorban az érdekli, hogy mennyit kap ingatlanért és minél több pénzt szeretne a zsebében látni. Nagyon sok esetben a kisajátítás velejárója az érdekesítés, a jogi szabályozás próbálja az érdekeket közelebb hozni, az ellentéteket csökkenteni, vagy megszüntetni, ami néha lehetetlennek látszik. Amikor a szanalás szele megmozgatja a cserepeket, a tulajdonos mindjárt fordított szemüveggel nézi a régi falakat. Sokkal szebbnek, értékesebbnek jobbnak látja az otthonát, mint amikor benne lakott. A III. kerületi hivatal házaságkötő termében a berendezések nemcsak szép perceknek lehetnek tanúi, hanem néha színházba illő komikus jeleneteknek is. (Ugyanis a kisajátítási tárgyalásokat is itt tartják.)

Példák hosszú sorát említhetném, hogy egyesek milyen árakról álmodnak. Egy újszegedi kétszobás házért egymillió forintot szeretett volna kapni a tulajdonos. Persze a szabadpiacon örült volna, ha félmillióért elkel a házika. De ez még szerencsés eset volt, mert az illető hamar belátta, hogy túlzott a követelése. A régi gyakorlat szerint a kisajátítottak 50 százaléka a bíróságon perelt, a magasabb kártalanítási összegért.

Az érték szerint

Bár a tapasztalatok még korántsem elegendőek, de úgy tűnik, hogy 1977. január 1-től apadt a pereskedők

kedve és száma. Közrejárt ebben a kisajátításról szóló új törvényerejű rendelet.

A korábbi, az 1965-ös jogszabály az irányár rendszer alapján határozta meg a kártalanítás módját. Külön nézték a telek, ház és a földkár értékét. Az új rendelet szerint a mindenkor forgalmi ár szerint fizetnek. A szakértők öt évre visszamenőleg felméri, hogy a szanalált ház közelében hogy adták-vették az ingatlanokat. Természetesen a szabadpiaci árakat veszik figyelembe. Az értékkelésnél azonban még más szempontok is vannak, például milyen az ingatlan fekvése, közművesítése, milyen járművel, hogyan közelíthető meg, a város melyik részén fekszik, stb. Az idén megjelent jogszabály a kártalanítást új elvi és gyakorlati alapokra helyezte.

Mindenesetre biztató, hogy a bíróságnak az idén kevesebb munkája akadt, mint az elmúlt években. És példaként néhány adat, hogy az állam mennyit fizet — a reális érték szerint — egy-egy lakásért. A szanalások „történetében” a legmagasabb kártérítés Szegeden a Dózsa György és Kazinczy utca sarkán állt ház tulajdonosa kapta — 1,9 millió forintot. (Igaz, ez hatszobás, luxuslakás volt, tehát nem lehet irányárnak venni a többi szanalásnál.) Nemrég pedig Újszegeden a Tárogató utcában 1,5 millió forintért sajátítottak ki egy családi házat. Az állam szakemberekkel becsülteti fel az ingatlan mindenkor forgalmi érték alapján és egyetlen hivatalnak sem érdeke, hogy a tulajdonosokat megkárosítsa, s irreális árakat határozzon meg.

Cserelakások

A kisajátítás után gondot okoz a cserelakások biztosítása. Ugyanis a háztulajdonosok többsége magánháza szeretne költözni, de a tanácsnak nincs „családiház-parkja”. A beruházási vállalat — amely a cserelakásokat biztosítja — új többemeletes épületekben ad otthonokat. Mivel a szanalált területek lakóinak többsége idős ember, nem kis gond az elhelyezésük. Mindenki nek nem jut hely az első emeleten, valakinek fel kell költöznie a tizedikre is. Többszörös cserékkel azonban méltányolni lehet az idős emberek jogos kérését. A kisajátítottak fele azonban él a lehetőségekkel és illetéktelenesen vásárol magának házat vagy lakást, ott, ahol tetszik, olyat, ami kedve szerinti. Akik a cserelakást igénylik, azok természetesen nem kapják meg a kisajátított ingatlanuk teljes értékét. Attól függően, hogy lakást kér, vannak le 50-től 80 százalékig a kártalanítás összegéből.

A kisajátítási tárgyalás miatt a területelőkészítés nem szokott elhúzódni. De mégis nagyon sok esetben a ház bontásáig hosszú idő telik el. Előfordult, hogy a tulajdonos valamilyen oknál fogva nem akart költözni. Gyakran évek múlnak el, amíg egy területre az építők felvonulhatnak, mert a területelőkészítés késik. Sajnos, sok lakást ezért sem lehet átadni a tervezett időben. De ennek oka már a kisajátításokon kívül keresethők.

T. L.

Halász Miklós

Korai fagyok

Szeptember időjárási mérlege

Az 53 első hónapja kellemesen meleg, nyárias időjárással kezdődött, 1—8-a között száraz, verőfényes napok követték egymást, a hőmérséklet napi közepe 2—4 C-fokkal meghaladták az éveszakra megfelelő szintet, csúcsértékei pedig országszerte 27—31 C-fok között alakultak. Gyökeres fordulat állt be időjárásunkban 9-én, amikor északnyugat felől nagy sebességgel érkező hideg légtömegek árasztották el hazánkat, az ország nagy részén, főként a Dunántúlon pusztító szélviharok kíséretében. Ezután a nyárias idő már nem is tért vissza, hanem a szokatlanul hideg légtömegek ismételt és tartós beáramlása miatt országszerte *régóta nem tapasztalt alacsony hőmérsékletek* alakultak ki. A rendellenes hideg időjárásra jellemző, hogy Szegeden 14-e után minden nap középhőmérséklete legálább 4 C-fokkal alacsonyabb volt a sokévi átlagnál, sőt 17-én kerekén 10 C-fokkal, 28—29-én pedig 9 C-fokkal maradt az éveszakra megfelelő értéken alatti!

A korai hidegre jellemző, hogy az ország nagy részén, így Szegeden is az első talajmenti fagy már 17-én beköszöntött, ami kerekén *egy hónappal korábbi dátum* az első fagy szokásos időpontjánál. Ugyanezen a napon a Mátra legmagasabb csúcsain havas esőt jeleztek fel. Az éjszakai fagyok a hónap vége felé szinte állandósultak, 25—29-e között már nemcsak a talaj mentén, hanem 2 méteres magasságban is országszerte fagyott. Ezeket a napokon Borsodban és az Alföld északi területein —4, —6 C-fokos fagyot is feljegyeztek, sőt a talaj mentén helyenként —8 C-fokig súlyosult a hőmérséklet. Szegeden a talaj mentén négy éj-

szakan süllyedt fagypontra alá a hőmérséklet: 17-én, 28-án, 29-én és 30-án mértek talajmenti fagyot, sőt 29-én még 2 méteres magasságban is fagypontra alatti hőmérsékletet regisztráltak. A szokatlanul korán jött fagyok országszerte nagy károkat okoztak a zöltség- és gyümölcskültúrákban. A tartós hideg időjárás *több eddigi hőmérsékleti rekordot is megdőntött.* Szegeden például 5 napon (15-én, 17-én, 22-én, 29-én és 30-án) született új „hideg-rekord” az 1900—1976. között feljegyzett abszolút minimumokhoz képest. Utoljára 1971-ben és 1972-ben volt hasonlóan hideg szeptember második fele. A hőmérséklet havi középértékei jóval a sokévi átlag alatt maradtak, országszerte 2—4 fokos hőmérsékleti hiány mutatkozott.

A lehullott csapadék mennyisége az ország túlnyomórészt az átlag alatt maradt. Északnyugaton a normálértéknek mindössze a fele, mástul 50—75%-a hullott le. Kisebb csapadékfűléség csak az Alföld déli területein jelentkezett. A hónap túlnyomórészt száraz volt, s az összes csapadék a 17—20-a közötti napokon hullott le. A Dél-alföldi csapadékviszonyairól a következő adatok tájékoztatnak: Bácsalmás 50 mm (98%), Kiskunhalas 51 mm (116%), Kistelek 55 mm (127%), Szentes 50 mm (113%), Szeged 40 mm (85%), Makó 48 mm (102%), Mezőhegyes 42 mm (87%), Orosháza 45 mm (102%).

Szegeden a havi középhőmérséklet 14,1 C-fok volt, a sokévi átlagnál 3,4 C-fokkal alacsonyabb. A maximális hőmérséklet 29,8 C-fokot ért el, —4, —6 C-fokos fagyot is feljegyeztek, sőt a talaj mentén —8 C-fokig súlyosult a hőmérséklet. Szegeden a talaj mentén négy éj-

óra) szinte teljesen meg-
egyező.

Dr. Péczely György
egyetemi tanár

Kiállítás napló

Közösségi művészet, körbezárt világ

UITZ BÉLA ÉS Mészáros László Szovjetunióban készült művei láthatók a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában. A múzeumi hónap a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára és az odesszai barátság hét eseményei különös jelentőségű adnak ennek a kiállításnak. Uitz Béla kiállított alkotásai arra dobogtatnak rá, hogy a nagyformátumú művész máig mostoha gyermekei központosított köztudatunknak. A kiállított művek — tollrajzok, linómetszetek, temperaképek, vízfestmények, ceruzavázlatok — egy sokszínű, gazdag alkotói világba engednek bepillantást. Uitz Béla 45 esztendőit töltött a Szovjetunióban. Művészetében ötvöződnének Moszkva városképei, a régi orosz művészet ikonjai, a konstruktivista utkeresések, a szocialista realizmus kollektív élménye — ötvöződik a mindennapi politikum és a maradandóságnak dolgozó művészet. Szinte krónikása a korabeli szovjet valóságnak, megőrkíti az alakuló szocialista társadalom új embertípusát, a szocialista építés mozzanatait, analizálja a régi orosz ikonok szerkezetét, új szintézist keres. Legmegrőbb alkotásai újságpapírra festett sorozatának lapjai, melyeken leginkább érződik az elkötelezett művész politikai hitvallása, a napi feladatokkal vállalt közössége. Külön színtartója a kiállításnak

a kirgiz főváros, Frunze kormánypalotájára számára a fiatal magyar szobrászsal, Mészáros Lászlóval készített vázlatok, kartonjai. Népművészeti, történelmi és egyéni szemléletmód jelenik meg ezeken az alkotásokon.

ODESSZA KÉPZŐMŰVESZETE változatos, színes, fejlődő művészet. Ezt bizonyítja Szeged szovjet testvérvárosának kiállítása a Képtár földszintjén. Mintegy 40 táblakép és 30 grafika enged bepillantást a tengerparti város képzőművészeti hagyományaira és új törekvéseibe. A festményanyag tematikájában a hagyományokhoz kapcsolódik — a tengerparti táj, a dolgozó ember az elsődleges, megőrkítésre érdemesnek talált téma. Néhány csendélet, a népelet egy-egy mozzanata teszi teljessé a képet. A klasszikus orosz tájképfestészet iskoláján nevelkedett idősebb generáció tagjai közül **Seljutó Nyikolaj Andrejevics**, az őt követő generációból pedig **Pavlok Georgij Nyikolajevics**, **Dufan Ljüszien Vesziaminovic** és **Logvin Lvan Dmitrijevics** tájképei vezetnek el egy újabb szemléletű, summázotabb, néha már jelképes ábrázolásig, **Seljutó Alekszandr Nyikolajevics** és **Fregyin Alekszandr Boriszovics** munkáihoz.

A grafikai anyag dokumentumértékű alkotásai között említhetjük **Rjapcsenko Szergej Vasziljevics** linószoroz-

tát, **Pasztil Alekszandr Boriszovics** Odesszai tájképek című akvatinta sorozatának lapját és **Kligman Iszazlav Anjiszimovic** szép akvarelljét.

IFJ. BENEDEK JENŐ FESTMÉNYEIBŐL a Képcsarnok Gulácsy Lajos-terme rendezett kiállítást. A művész különös festőiséget teremt a lehétköznapi elemekből. A fák, egy hajó, a folyó, néhány edény, egymáshoz támaszkodó házfal és egy-két figura piketúrjának szűkre szabott motívumsora. Mégis elég ahhoz, hogy nagyon disztigvált, kifinomult színeivel, elvont fogalmazásmóddal a szürrealitás felé hajló világot teremtsen. Ebben az elrendezett, megteremtett, körbezárt világban mégis úgy tágtítja a teret, hogy az időt is megállítja, s a bezárt, időtlen, végtelenségig tágtított térben merengő figuráit mint az örökkévalóságnak mint szobrok, mintegy emberről mutatnak jelennek meg. A romlás virágainak is nevezhetnénk ezeket a képeket — hiszen előszeretettel választja képe elemétül az elhagyott bárkát, a törött kancsót, az elfeledett vitortást, a málladozó régi falakat, a romkeretet. S mégis, ebben a romvilágban valami sterilítés uralkodik, néhol a túlzott geometrikusság és kiszámítottság határt szab a gondolatok és érzések szárnyalásának.